

U vezi sa Inicijativom za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 39 Zakona o privrednim društvima ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 6/02 i "Službeni list Crne Gore", br. 17/07, 80/08 i 36/11), koju je podnijela Partija penzionera, invalida i restitucije Crne Gore, Ministarstvo ekonomije daje sljedeće

MIŠLJENJE

Dostavljenom Inicijativom navodi se da odredbe člana 39 st. 1, 2 i 10 u odnosu na st. 8 ovog člana Zakona o privrednim društvima ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 6/02 i "Službeni list Crne Gore", br. 17/07, 80/08 i 36/11), po ocjeni podnosioca iste, mogu se smatrati neustavne, nezakonite i diskriminatorne, te da su posebno štetne za građane i manjinske akcionare, pri tom, ne navodeći pravni osnov odnosno odredbe Ustava koje su povrijeđene.

Saglasno navedenim zakonskim odredbama, a u odnosu na glavne primjedbe navedene u Inicijativi Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore, u dijelu koji se tiče ocjene ustavnosti i zakonitosti, st. 1 i 2 člana 39 Zakona o privrednim društvima propisuju kvorum za održavanje skupštine i slučajeve kada kvoruma nema i kada se skupština ponovo saziva pod novim uslovima, ali sa istim dnevnim redom. Stavom 8 se propisuje kojom većinom se donose odluke, a stav 10 propisuje situaciju u kojoj po određenoj tački dnevnog reda neke akcije nemaju pravo glasa.

U vezi navoda istaknutih u Inicijativi treba imati u vidu da je, saglasno članu 34 Zakona o privrednim društvima skupština akciona najviši organ društva koji se obavezno osniva. Čine je njeni članovi – akcionari i predstavlja institucionalni okvir za realizaciju akcionarskog prava. Saglasno članu 35 predmetnog zakona akcionari imaju pravo da prisustvuju sjednicama skupštine, nezavisno od broja i klase akcija koje posjeduju, i da koriste svoje pravo glasa.

Korišćenje prava glasa učešćem na skupštini je osnovni način da akcionari utiču na rad organa društva i kreiranju poslovne politike društva. S obzirom na obim prava i ovlaštenja koje skupština ima, počev od izmjena statuta društva, izbora članova odbora direktora, izbora revizora, usvajanja godišnjih finansijskih iskaza i izvještaja o poslovanju društva, donošenje odluke o raspolaganju imovinom, pa do odluke o povećanju ili smanjenju kapitala, odobravanja zaključenja ugovora veće vrijednosti, donošenje odluka o raspodjeli dobiti, restrukturiranju društva, dobrovoljnoj likvidaciji i predloga o pokretanju stečajnog postupka (član 35 stav 2), veoma je važno da skupština održava svoje sjednice po dinamici koja je neophodna za funkcionisanje društva, u skladu sa Zakonom i statutom društva.

S obzirom da u većini akcionarskih društava, ne samo kod nas, postoji naglašena pasivnost akcionara i njihova nezainteresovanost za učešće u radu skupštine, neophodno je propisati kvorum za njeno održavanje, jer bi u suprotnom održavanje skupštine akcionara postalo praktično nemoguće, pogotovo u onim društvima gdje se broj akcionara izražava stotinama ili hiljadama. Neodržavanje skupštine akcionara bi potpuno paralisalo rad društva, učinilo njegov rad neregularnim i vrlo brzo dovelo do njegovog gašenja. U veoma dugoj evropskoj i anglosaksonskoj istoriji prava iz oblasti akcionarstva, a danas se može reći i u cijelom svijetu, uobičajeni kvorum za održavanje skupštine akcionara i regularnost donošenja najvećeg broja odluka je prisutnost akcionara koji posjeduju najmanje polovinu od ukupnog broja akcija sa pravom glasa, a koji su prisutni ili zastupani putem punomoćnika ili su glasali putem glasačkih listića (član 39 stav 1). I u tom slučaju, kada je cenzus 50%, dešava se da se ne obezbijedi kvorum, pa je neophodno propisati model kojim bi se izbjegle negativne posljedice neodržavanja skupštine akcionara.

U našem Zakonu je predviđeno, što je takođe opšteprihvaćena praksa razvijenih zemalja i članica Evropske unije, da se skupština može ponovo sazvati sa istim dnevnim redom, na kojoj kvorum čine akcionari koji posjeduju najmanje 33% od ukupnog broja akcija sa pravom glasa, uz ograničenje da se ponovljena skupština može održati najkasnije 30 dana od dana održavanja skupštine na kojoj nije postignut kvorum (član 39 stav 1). U slučaju da se i na ponovljenoj sjednici ne obezbijedi kvorum, može se sazvati i treća skupština na način i u rokovima kao ponovljena skupština, s tim da se ne zahtijeva postojanje kvoruma, a skupština donosi odluke o svim pitanjima koja su na dnevnom redu nezavisno od broja akcija koje su zastupljene (član 39 stav 2). Ovu normu, kao i prethodne, smatramo adekvatnom, jer je skupština organ društva, a ne skup akcionara. S obzirom da organ mora da funkcioniše i u slučajevima kada akcionari ne žele ili nijesu zainteresovani da učestvuju u njenom radu, sasvim je prirodno, a i neophodno, da se nađe modus koji obezbjeđuje rad tog organa.

Nedostatak kvoruma ne može se pravdati nedovoljnom informisanošću i transparentnošću procesa koji dovode do održavanja skupštine. Naime, u članovima 36 (Sazivanje skupštine) i 39b (Učešće na skupštini akcionara elektronskim putem) Zakona unijete su odredbe iz direktiva Evropske komisije kojima je značajno uvećana transparentnost tih procesa i omogućeno učešće u radu skupštine i elektronskim putem. Ove odredbe nijesu upitne i postale su standard za članice Evropske unije.

Zakonom su propisane i situacije kada je neophodna dvotrećinska većina, i to za: sukcesivno osnivanje društva (član 20 st. 8 i 9), restrukturiranje društva (član 22 stav 4), dobrovoljnu likvidaciju (član 24 stav 2 tačka 3), sticanje imovine od osnivača ili akcionara (član 50 stav 1 tačka 2), uplatu i pravo preče kupovine akcija (član 53 stav 6), zamjenjive obveznice (član 56 stav 2), povećanje osnovnog kapitala (član 57 st. 5 i 8), smanjenje osnovnog kapitala (član 59 stav 1) i sticanje sopstvenih udjela (član 76 stav 1).

U inicijativi za ocjenu ustavnosti odredbi člana 39 Zakona o privrednim društvima spori se i odredba stava 10 tog člana u odnosu na odredbu iz stava 1 istog člana. Naime, članom 39 u stavu 1 predviđeno je da kvorum skupštine akcionarskog društva čine akcionari koji posjeduju najmanje polovinu od ukupnog broja akcija sa pravom glasa, dok se u stavu 10 istog člana navodi da se prisutni ili zastupljeni akcionari koji nemaju pravo glasa po nekoj tački dnevnog reda prilikom odlučivanja na skupštini akcionara računaju prilikom utvrđivanja kvoruma, ali se ne uzimaju u obzir prilikom donošenja odluka. Razlika u odredbama stavova 1 i 10 je u tome što se stavom 1 utvrđuje kvorum na osnovu opšteg prava glasa akcija, a stavom 10 se to pravo ograničava samo na određenu tačku dnevnog reda. Primjer za akcije koje ni u jednom slučaju nemaju pravo glasa, a time ne čine i kvorum, su sopstvene akcije, pa se u članu 60 stav 10 tačka 2 navodi da za vrijeme posjedovanja sopstvenih akcija od strane društva te akcije ne daju pravo glasa i ne računaju se u kvorum skupštine akcionara niti daju pravo na dividendu ili druga primanja. Kvorum se po pravilu utvrđuje pred početak rada skupštine, a statutom društva se to pitanje može detaljnije urediti.

Nakon obrazloženja osporenih normi ističemo da je za odlučivanje po ovoj Inicijativi bilo neophodno da podnosilac iste navede pravno relevantne odredbe Ustava Crne Gore za koje smatra da su prekršene odnosno pravni osnov po kojem je Ustavni sud dužan da odlučuje o ustavnosti i zakonitosti odredaba.

U skladu sa prethodno navedenim, a imajući u vidu da u Inicijativi nisu navedeni ustavni principi koji su povri jeđeni, kao i to da eventualne izmjene i dopune navedenih odredbi mogle bi da idu u pravcu preciznijeg opisa i normiranja spornih situacija, što se može doraditi i statutom društva, mišljenja smo da su norme iz Zakona o privrednim društvima u skladu sa privrednim pravom razvijenih zemalja svijeta i direktivama Evropske unije. Samim tim, predlažemo da Ustavni sud Crne Gore, kao neosnovanu, odbije Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 39 Zakona o privrednim društvima ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 6/02 i "Službeni list Crne Gore", br. 17/07, 80/08 i 36/11), koju je podnijela Partija penzionera, invalida i restitucije Crne Gore.